

Türkiye: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden İctihat Kararları

CRIN, Avrupa Konseyi'nde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin çocuk hakları¹ ile ilgili icthah hukuku veri tabanını kullanarak, Türkiye aleyhine çocuk hakları alanında açılmış 25 vakayı tespit etmiş ve sınıflandırmıştır. En sık rastlanan çocuk hakları ihlalleri iddiaları, çocuk adalet sistemi ile ilgili olup, daha sonra velayet, polis istismarı, babalık davası, sağlık, din eğitimi, ayrımcılık ve ihmal davalarıdır. Aşağıda davaların temaları açısından bir sınıflandırma ve açılan davaların sayıları hakkında bilgiyi ve daha sonra her bir dava için özet bir açıklama sunulmuştur:

Dava temaları:

- Çocuk Adaleti/ Gözaltına alınma (9)
- Çocukların Velayeti/Erişim/Uluslararası Çocuk Kaçırma (5)
- Polis İstismarı (3)
- Babalık davası (3)
- Sağlık (2)
- Din eğitimi (1)
- Ayrımcılık (anne-babanın medeni durumu) (1)
- İhmal/Yaralama (1)

Davaların Özetleri:

Çocuk Adaleti/Gözaltına alınma (9):

- ▲ [Erhan Dinç v. Turkey](#), 20 Mayıs 2010: “18 yaş altında çocuk, Türkiye’de itham edidi ve gözaltına alındı”
[Ay Timur v. Turkey](#), 20 Mayıs 2010: “18 yaş altında çocuk, Türkiye’de itham edildi ve gözaltına alındı”
  - Şikayetçinin, gözaltına alınmasının hukuki dayanağını sorgulayabilmesi için etkin usullerin bulunmaması (Madde 5 § 4 ECHR) – [ihlal].
  - Gözaltına alınmasının hukuki dayanağını sorgulayabilmesi için etkin usullerin bulunmamasından şikayetçi olan başvuranın, tazminat istemesinin imkansız olması (Madde 5 § 5 ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Alkes v. Turkey](#), 16 Şubat 2010: “18 yaş altındaki çocuk, Türkiye’de itham edildi ve gözaltına alındı”
  - Başvuranın, polis gözetimi altındayken maruz kaldığı kötü muamele ve sorumlu olan polis memurlarının cezasız kalmaları (Madde. 3 ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Soykan v. Turkey](#), 21 Nisan 2009: “18 yaş altındaki çocuk ,Türkiye’de itham edildi ve gözaltına alındı”
  - Başvuranın, polis gözetimi altında iken avukatından yardım almasının imkansız olması (Madde. 6 § 3(c) ECHR + Madde 6 § 1 ECHR) – [ihlal].

1 http://www.coe.int/t/dg3/children/caselaw/caselawchild_en.asp

- ▲ [İpek and Others v. Turkey](#), 3 Şubat 2009: “18 yaş altındaki çocuk, Türkiye’de itham edilerek, gözaltına alındı”
- Başvuranın tutuklanmasını haklı çıkaracak şekilde bir suç işlediğine dair şüphe oluşturacak makul sebeplerin bulunmaması (Madde 5 § 1 (c) ECHR) – [ikinci başvuru sahibi için bir ihlal söz konusu değil], (Madde. 5 § 1 (c) ECHR) – [birinci ve üçüncü başvuran için ihlal];
  - Başvuranın polis gözetiminde kaldığı süre (Madde 5 § 3 ECHR) – [ihlal];
  - Başvuranlar için tutuklanmalarının ve polis gözetiminde kalmalarının hukuki dayanağını sorgulayabilmeleri için ulusal yasalarda etkin çözümlerin bulunmayışı (Madde 5 § 4 ECHR) – [ihlal];
  - Başvuranlar için hukuka aykırı olarak gözaltına alınmaları ve polis gözetiminde kalmalarının karşılığında tazminat haklarının bulunmaması (Madde 5 § 5 ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Güveç v. Turkey](#), 20 Ocak 2009: “18 yaş altındaki çocuk, Türkiye’de itham edilerek gözaltına alındı”.
- 18 yaş altında çocuğun yetişkin cezaevinde gözaltında tutulması ve psikolojik sorunları nedeniyle ve aynı zamanda, tekrarlayan intihar teşebbüslerini engellemek amacıyla çocuğun ihtiyacı olan tıbbi yardımın yetkililer tarafından çocuğa verilmemiş olması (Madde. 3 ECHR) – [ihlal];
  - Başvuranın tutuklu olarak geçirdiği süre (Madde 5 § 3 ECHR) – [ihlal];
  - Başvuranın, tutukluluğunun hukuka dayanağını sorgulayabilmesi için iç hukukta çözümlerin bulunmayışı (Madde 5 § 4 ECHR) – [ihlal];
  - Başvuranın hiç bir hukuki yardıma sahip olmamasından dolayı mahkemedeki duruşmalarına etkin bir şekilde katılamamış olması (Madde 6 § 1 ECHR + Madde 6 § 3 (c) ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Salduz v. Turkey](#) [GC], 27 Kasım 2008: “18 yaş altındaki çocuk, Türkiye’de itham edildi ve gözaltına alındı.”
- Başvuranın, polis gözetimi altında iken bir avukattan yardım almasının imkansız olması (Madde 6 § 3 (c) ECHR + Madde 6 § 1 ECHR) – [ihlal].
  - Temyiz Mahkemesinden önce Başsavcının yazılı görüşlerinin başvurana aktarılmamış olması. (Madde. 6 § 1 ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Nart v. Turkey](#), 6 Mayıs 2008: “Tekrar mahkemeye çıkarılmak üzere 17 yaşında bir adolesanın gözaltına tutulması”
- Başvuranın tekrar mahkemeye çıkarılmak üzere gözaltında geçirdiği süre (Madde 5 § 3 ECHR) – [ihlal].
  - Başvuranın, tekrar mahkemeye çıkarılmak üzere gözaltında tutulmasının hukuki dayanağını sorgulamak için etkin çözümlerin bulunmaması (Madde 5 § 4 ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Selçuk v. Turkey](#), 10 Ocak 2006: “Türkiye’de 16 yaşında bir çocuğun tekrar mahkemeye çıkarılmak üzere gözaltına tutulması.”
- Başvuranın tekrar mahkemeye çıkarılmak üzere gözaltında geçirdiği süre (Madde 5 § 3 ECHR) – [ihlal].

Çocukların Velayeti/Erişim/Uluslararası Çocuk Kaçırma (5)

- ▲ [Mustafa and Armağan Akin v. Turkey](#), 6 Nisan 2010: “Türkiye’de, boşanmış bir babanın, çocukları üzerindeki velayet hakkı”
- Yerel mahkemeler tarafından yapılan velayet düzenlemeleri sonucu bir erkek ve bir kız

kardeşin birbirlerini görmelerinin engellenmesi (Madde 8 ECHR) – [ihlal].

- ▲ [Övüş v. Turkey](#), 13 Ekim 2009: “Türkiye’de uluslararası çocuk kaçırma”
  - Almanya’da yaşayan başvuru sahibinin, Türkiye’de yaşayan eşi tarafından Türkiye’de açılan boşanma davasından haberdar edilmemesi (Madde 6 § 1 ECHR) – [ihlal].
  - Türk yetkililerin gerekli önlemleri almamalarından dolayı, başvuru sahibinin çocuklarını görme imkanının bulunmaması (Madde 8 ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Ancel v. Turkey](#), 17 Şubat 2009: “Türkiye’de uluslararası çocuk kaçırma”
  - Kocası tarafından kaçırılan çocuğunun velayeti için dava süresinin uzunluğu (Madde 6 ECHR) – [ihlal yok];
  - Velayet davasının sonucunun infaz edilmemesi (Madde 8 ECHR) – [ihlal yok].
- ▲ [Eskinazi and Chelouche v. Turkey](#), 6 Aralık 2005 kararı: “Türkiye’de uluslararası çocuk kaçırma”
  - Türk yetkililerinin kararı üzerine, başvuru sahibinin kızının, İsrail’deki babasına geri verilmesi (Madde 8 ve 6 ECHR) – [başvuru kabul edilmedi].
- ▲ [Sophia Guðrún Hansen v. Turkey](#), 23 Eylül 2003: “Türkiye’de uluslararası çocuk kaçırma”
  - Mahkeme tarafından tespit edilmiş olan, annenin çocuğa erişim hakkının yerine getirilmesi ile ilgili olarak, yetkililerin aldığı tedbirlerin yetersizliği (Madde 8 ECHR) – [ihlal].
  - Annenin dini ve uyruğu sebebi ile ayrımcılık yapılması ile, annenin çocuğuna erişim hakkından yoksun bırakıldığı iddiası (Madde 14 ECHR) – [ihlal yok].

Polis istismarı (3)

- ▲ [Nehyet Günay ve diğerleri v. Turkey](#), 21 Ekim 2008: “Türkiye’de güvenlik güçlerinin sorumlulukları çerçevesinde gelişen olaylar sonucunda bir adolesanın ölümü”
  - 17 yaşında adolesanın, güvenlik güçleri tarafından kendisine yönelik şiddet sonrasında kayıp olması ve olayı çevreleyen şartlar altında gerçek bir ölüm tehlikesi bulunması (Madde 2 ECHR) – [ihlal].
  - Bu gencin kaybolmasına ilişkin ciddi ve etkin bir soruşturmanın olmayışı (Madde 2 ECHR) – [ihlal].
  - Bu gencin kaybolmasından sonra yakın akrabalarının maruz kaldıkları ıstırap (Art. 3 ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Okkali v. Turkey](#), 17 Ekim 2006: “Türkiye’de 12 yaşında bir çocuğa kötü muamelede bulunan polis memurlarının bu olaydan sonra cezasız kalmaları”
  - Başvuranın, 18 yaşının altında bir çocuk olması sebebiyle yararlanması gereken daha geniş kapsamlı korumada eksiklerin olması (Madde 3 ECHR) – [ihlal].
  - Başvuran şikayetçiye kötü muamele yapan polis memurlarının cezasız kalmaları (Madde 3 ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Aydin v. Turkey](#) (GC), 25 Eylül 1997: “Polis gözaltısı sırasında 17 yaşında çocuğun maruz kaldığı muamele”
  - 17 yaşında tutukluya karşı işlenen fiziksel ve mental şiddet ve tecavüz (Madde 3 ECHR) – [ihlal].
  - Bu kız çocuğunu korumak için etkin tedbirlerin bulunmaması (Madde 13 ECHR) – [ihlal].

Babalık Davası (3)

- ▲ [Turnali v. Turkey](#), 7 Nisan 2009: “Babalığın tayini, Türkiye”

- Sınırlılık kuralına uyulmaması sonucu, yerel mahkemeler tarafından başvuranın babalık ilişkisinin kurulması talebinin reddedilmesi (Madde 8 ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Tavli v. Turkey](#), 9 Kasım 2006: “Babalığın reddi davası, Türkiye”
  - İddiasını doğrulayan DNA testinin de bulunmasına rağmen, başvuranın eski karısının çocuğunun babası olmadığına mahkeme tarafından onaylanmasının imkansızlığı (Madde 8 ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Ebru and Tayfun Engin Colak v. Turkey](#), 30 Mayıs 2006: “Babalığın tesisi, Türkiye”
  - Babalığın tesis edilebilmesi için yasal işlemlerin uzunluğu (Madde 6 § 1 ECHR) – [ihlal].
  - Aile mahkemelerinin babalığın süratle tayin edilmesi konusundaki yetersizliği sonucu, çocuğun kişisel kimliği konusunda yaşadığı bilinmezlik (Madde 8 ECHR) – [ihlal].
  - Babalığın tesis edilmesinde gereğinden fazla uzun süren yasal süreç hakkında şikayet edilebilmesine imkan veren çarelerin bulunmaması (Madde 13 ECHR) – [ihlal].

Sağlık (2)

- ▲ [Oyal v. Turkey](#), 23 Mart 2010: “Doğumdan hemen sonra yapılan kan nakli sonucu HIV bulaşan çocuk, Türkiye”
  - Kan nakli sonucunda HIV bulaşan çocuğun durumu ile ilgili olarak, iç hukuk kapsamı ve idari sürecin uzunluğunun telafi edilmesi hakkında bir şikayet (Madde. 2 ECHR) – [ihlal].
  - Söz konusu idari sürecin uzunluğu (Madde 6 § 1 ECHR) – [ihlal].
  - İdari süreci hızlandıracak etkin bir çözümün mevcut olması (Madde 13 ECHR) – [ihlal].
- ▲ [Yardimci v. Turkey](#), 5 Ocak 2010: “Ebeveynlerine göre, doğum sırasında uygun olmayan tıbbi müdahale sebebi ile çocuğun yaşadığı güçsüzlük durumu,”
  - Anne babanın iddiaları doğrultusunda, çocuğun doğumu sırasında uygun olmayan tıbbi müdahale sonucunda çocukta meydana gelen zarar sebebi ile yerel mahkemelerde açılan ve çocuğun sağlığına gelen zarar sebebi ile istenilen tazminat davasının uzunluğu (Madde 6 § 1 ECHR) – [ihlal].

Din Eğitimi (1)

- ▲ [Hasan and Eylem Zengin v. Turkey](#), 09 Ekim 2007: “Türkiye’de din dersleri”
  - Alevi inancına benimsemiş olan anne ve baba tarafından çocuklarının devlet okullarında okutulan Din Kültürü ve Ahlak derslerinden muaf tutulması talebinin geri çevrilmesi (Madde 2 Protokol No: 1 ECHR) – [ihlal].

Ayrımcılık (Anne babanın medeni durumu sebebiyle) (1)

- ▲ [Selin Asli Öztürk v. Turkey](#), 13 Ekim 2009: “Evlilik dışında dünyaya gelen çocuğun, vefat etmiş olan babasının boşanma kararının tanınmasını temin etmedeki imkansızlık”
  - Yurtdışından doğmuş olan başvuru sahibinin, vefat etmiş olan babasının boşanma kararının onanması için Ulusal mahkemede açtığı davanın red edilmesi ve bu sebeple ölen babasından kalan mirasın bir bölümünden mahrum bırakılması (Madde 6 § 1 ECHR) – [ihlal], (Madde 1, Protocol No. 1) – [ihlal].

İhmal /Yaralama (1)

- ▲ [Balci v. Turkey](#), 17 Şubat 2009: “Türkiye’de hatalı montaj sebebi ile, bir çocuğun salıncaktan düşmesi sonucu ölümü”

- Çocukları hatalı montaj yapılmış bir salıncaktan düşme sebebi ile ölen anne-baba, başvurda bulunarak iç hukukta tazminat, kişilerin cezai sorumluluklarının tesis edilmesi, yetkili kişiler tarafından soruşturmanın yapılmadığını belirtmişlerdir. (Madde 2. ECHR) [ihlal yok].